

4 pėst.L.K.MINDAUGO PULKO KŪRIMOSI ETAPAI.

I. Panevėžio srities apsaugos būrys-Panėvėžio Atskirų Batalionas.

(1918.XII.29 - 1919.III.22)

1918 m.gruodžio 29 d.karininkas Jonas Variakojis gauna krešto apsaugos ministerijos įsakymą organizuoti Panevėžio srities apsaugą.Karininkas Variakojis atvyksta į Panevėžį, paskelbia,kad jis organizacijoje apsaugą ir regins įsūnima stoti savanoriais į besikuriepią kariuomenę.Po kelių dienų susiranda būrelis iš 2 karininkų,2 karo valininkų ir 11 ailiinių.

1919 m.sausio 7 d.karininkas Variakojis išleidžia pirmąjį įsakymą apsaugai,kuri pavadinama Panevėžio srities apsaugos būriu.Tą pačią dieną Panevėžio srities apsaugos būrys dėl gresiančio pavojaus iš besiartinančių pris Panėvėžio bolševikų iš Panėvėžio pasitraukia Kėdainių link.Kėdainius pasiekia sausio 13 d.Tuo metu būryje buvo arti 90 žmonių.Ne dienomis,bet valandomis būrys ugs,pasipildydamas naujas savanorių būrelis.

Autynes su bolševikais būrys pradėjo vescio 1 d.,kada bolševikai prisiartina prie Kėdainių ir bendrą juos užimti.Būrys,drauge su Kėdainių komendantūros dalimis,bolševikus atrėmė,del to Kėdainiai į bolševikų rankas visai nebuvė pakliuvę.Pužymetina tai,kad būrys,nors silpnai dar pasirengęs kautynoms,nepssitenkins vien gindamas,bet dažnai puola bolševikus ne tik iš fronto,bat ir iš užpakalio,organizuodamas vadintamas ekspedicijas.iš kurių kymenėsios buvo į Pociūnėlius,Fagiri,Krekėnavaq,Kovarskų ir kitas vietas,apie 40 km.etstai nuo Kėdainių.Tu ekspedicijų tikslas buvo neduoti bolševikų kariuomenės dalims įsistiprinti.

Kovo 14 d.būrys,vokietiščių padedamas,pradeda bolševikus stumti Ukmergės ir Panėvėžio link.Kovo 23-24 naktį bolševikai iš Panėvėžio pasitraukia,o kovo 27 d. į Panėvėžį atvyksta Panėvėžio srities apsaugos būrio pastročios kaopas.

Vyriausybė tai įvertindams,nuo kovo 22 d.leidžia vadinti būriui Panėvėžio Atskiru Batalionu.

**III. Panevėžio Atskirų Batalionas - Panevėžio
Batalionas - 4 pėstininkų pulkas.**

(1919.III.22 - 1919.XI.1)

Panevėžio Atskirų Batalionas Panevėžyje išsilaike apie savaitę (nuo kovo 27 iki balandžio 4 d.) Bolševikai nebe-
sprendžiamai atsipoikejo ir vėl pradėjo pulti Panevėžio link.
Balandžio 3 d. pavakary bolševikai dviem grupėmis, gana stip-
riomis jegomis (net su artilerija) prisiartino prie Pane-
vėžio. Preidėjo kaut, nėra dėl Panevėžio, kurios truko iki vė-
lyvos nakties. Balandžio 4 d. 10 val., besikaudamas mieste get-
vėse, Panevėžio Atskiro Bataliono dalys iš Panevėžio pasi-
traukė vėl į Kedainias. Balandžio monuo prieine bo žymesnių
kautynių su bolševikais.

Gegužės 1 d. batalione jau yra 35 kariuinkai bei kar-
valininkai ir 1314 karoivų. Daugumas suveneriusi.

Gegužės 2 d. batalionas drauge su vokiečių kariuomenės
dalimis užima Ukmergę. Iš čia mokomoji knaps vyksta į Sir-
vintus ir įsteigia komendantūrą, likusios bataliono dalys pa-
siliaika Ukmergės mieste ir apylinkėse.

Gegužės pirmoj pusėj batalionas po kautynių poima
Giedraičius.

Gegužės priešpriej kariuomenės vadui paskiriamas gene-
ralas Žukauskas. Tada visų mūsų kariuomenės delių veikimas
subordrinamas ir bolševikams pulti parengiamas atskiras pla-
nas, sulig kuriuo vienes kariuomenės dalys turėjo veikti Uk-
mergės, o kitos Panevėžio linkme.

Panevėžio Atskiram Batalionui drauge su kitomis dalimi-
mis buvo įsakyta pasirengti pulti Panevėžio linkme.

Gegužės 18 d. Panevėžio Atskirų Batalionas ir kitos
drauge voikusios dalys prisiartino prie Panevėžio, o gegužės
19 d. po smarkių kautynių 17 val. užima miestą. Ši karta jau
galutiniai atvaduojamas Panevėžys.

Ši diena turėjo didelės reikšmės visoms tolennoms
kautynėms su bolševikais. Šioj operacijoje Panevėžio Atskirų
Batalionas suvaidino svarbiusią rolę, sudaudamas lemiamąją
smūgi. Be to, Bataliono štabas buvo drauge ir visos toj operacijoje
dalyvavusios kariuomenės štabu.

Vyriausybė, šiuos Bataliono žygius įvertindama, leido
Panevėžio Atskiram Batalionui gegužės 19 d. pasirinkti kaip
dailies Šventes dieną.

Nuo birželio 22 d.Panėvėžio Atskiram Batalionui leidžia ma pasivadinti Panėvėžio Batalionu.

Po Panėvėžio operacijos Batalionas drauge su kitomis dalimis dalyvaus viesose kautynėse su bolševikais iki Dauguvos krantų.Rugpjūčio 29 d.bolševikai galutinsi išvaromi iš Lietuvos.Per visą rugpjūtį mén.Panėvėžio Batalionas saugo barą palisi Dauguvos upę.Spalių 5 d.persikelia į Panėvėžį, čia kiek pasilsi ir vyksta į bermontininkų frontą.Spalių 15 d.užima spaugos barą Klevainiškis-Rozalimas.Lapkričio mén. pradžioj į batalioną atvyksta naujokų partija apie 400 žmonių ir 3 komendantūrų kuopos (Kretingos, Telšių ir Šilos).Batalionas pacidėja 800 žmonėmis.Vyriausybė leidžia nuo lapkričio 1 d.vadintis 4 pėstininkų pulku.

III. 4 pėstininkų pulkas - 4 pėst. L.K.Mindaugo pulkas.

(1919.XII.1 - 1919.XIII.29).

4 p.pulkas lapkričio mén.vidury drauge su kitomis dalimis dalyvauja kautynėse su bermontininkais.Žymus pulko vaidmuo buvo ties Mažkučiais ir Siauliais lapkričio 21 ir 22 d.d.Tuo pat laiku kitos mūsų kariuomenės dalys smarkiai sunuža bermontininkus ties Siauliais ir Radviliškiu.

1919 m.gruodžio 29 d.metinių pulko gyvavimo suktuvių dieną Respublikos Prezidentas A.Smetona leidžia pulkui vacintis Lietuvos Karaliaus Mindaugo vardu.

1920 m.rugpjūčio 26 d.pulkas drauge su kitomis dalimis užima Vilnių.Spalių mén.lenkai sulaužo Šauvalų euterij ir puola Vilnių.Spalių 6,7 ir 8 d.i.,pulkas gina Vilnių.Spalių 9 d.pasitrenka iš Vilniaus Sketerių link., kur dalyvauja kautynėse visą spalių mén.Smarkesnių kautynių turėjo pulkas musininkų ir sirvinto spyllynkės.

1926 m.gugužės 28 d.Respublikos Prezidentas apie įvanojo pulką III-jo laipsnio Vyčio kryžiaus veliava.

Šios pulko kūrimosi etapus trumpai peržvelgus,tenka nusistebeti,kaip per nepaprastai trumpą laiką,sunkiose apšlinkybėse iš kelių žmonių būrelie būsant stiprus didelias žygias pugarsėjęs pulkas.

Sių dienų žmogui tų pirmųjų savanorių žygisi atrodo stebuklia.

Būdaliu ir žiauraus karo griuvėsiuose,kur skurdas

viešpatruoja, sutrauko lietuvis verguvės pančius ir beginklis, išvargęs, stoja savo teisių ginti, persiškia norą savo tévynę valiuti, jei laisvę iškrovoti.

Stoja į nalygių kovą su pricūn, geriam ginkluotu, iš visų pusių puolanciu. Ir pasiryžimais stebuklus daro; beginklis lietuvis skina kelią į laisvę, plėšia pricūnį iš rankų ginklą ir tuo pat ginklu apgina savo tévynę.

Surime siškų pavyzdį, kuris, kaip Švyturys, kertų kartoms švies kelią į visišką Lietuvos laisvę, į garbę, į gražią steiti.